Schulnachrichten.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

I.

A. Lehrverfassung.

Bemerkung. Die Unterrichtssprache war in Sexta und Quinta die polnische, in den andern Klassen die deutsche.

A. Plan nauk.

Uwaga. Język naukowy w klasie VI. i V. był polski, w innych klassach niemiecki.

Secunda.

Ordinarius: Oberlehrer Dr. Szostakowski.

Klassa II.

Ordynaryusz Naucz. wyższy Dr. Szostakowski.

1. Griechisch, 6 Stunden, davon 1 St. Grammatik: Syntax, nach Buttmann; — 1 St. Durchnahme der Extemporalien und (wöchentlichen) Exercitien; — 2 St. Xenoph. Anab. lib. IV. Lucian, Somnium, Timon; — 2 St. Hom. Odyss. II. von v. 260 ab, III. IV. 1 — 295. IX. XII. XIII.; der Director.

1. Język grecki, 6 godzin, z tych 1 godz. grammatyki: Składnia, podług Buttmanna; w 1 godz. rozbierano extemporalia i exercit., które co tydzień oddawano; 2 godz. Xenoph. Anab. lib. IV. Lucian, Somnium, Timon; — 2 godz. Hom. Odyss. II. od wiersza 260, III. IV. 1 — 295. IX. XII. XIII; Dyrektor.

2. Latein, 9 Stunden, davon 3 St. Grammatik: Wiederholung der Syntax und die Syntaxis ornata nach Zumpt, mit besonderer Berücksichtigung der stilistischen Satzlehre und des Periodenbaues; wöchentliche Exercitien und dreiwöchentliche Extempora-

2. Język łaciński, 9 godzin, z tych 3 godz. grammatyki: powtórzono składnią i wzięto naukę ozdobnego pisania podług Zumpta, z zastósowaniem téjże do nauki o zdaniu w stylu i do tworzenia peryodów; co tydzień oddawano Exercit.,

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

lien, nach Heinichen, gegen Ende des Schuljahres kleinere freie Aufsätze; — 4 St. Livius lib. XXII. Cicero pro lege Manilia, in Catilinam I — IV, deren erste zu Memorirübungen benutzt wurde; privatim Caesar de b. G. lib. IV. Livius lib. XXIII; O. L. Dr. Szostakowski; — 2 St. Virgil Aen. II. III.; der Director.

co trzy tygodnie extemporalia podług Heinichena, a przy końcu roku szkólnego mniejsze wolne wypracowania; — 4 godz. Liwiusz ks. XXII. Cicero pro lege Manilia, in Catilinam I—IV., z których pierwszéj uczono się na pamięć; prywatnie czytano Caesara de b. g. ks. IV. Liwiusza ks. XXIII. N. w. Szostakowski; 2 g. Virgil. Aen. II. III; Dyrektor.

3. Französisch, 2 Stunden, davon 1 St. Syntax der Substantiva, Adjectiva, Pronomina und Participia nach Herrmann, Exercitien und Extemporalien; 1 St. Lectüre zunächst aus Herrmanns Grammatik, später aus Ideler und Nolte III. Th. Bernardin de Saint-Pierre, Staël-Holstein, Humboldt; O. L. Dr. Szostakowski.

3 Język francuzki, 2 godziny, z tych 1 godzinę przeznaczono na składnią rzeczowników, przymiotników, zaimków i imiesłowów podług Herrmanna, i na rozbieranie exercit., i extemporal.; w 1 g. czytano najprzód wypisy z gram. Herrmanna a potem z Idelera i Nolte III cz. Bernardin de Saint Pierre, Staël-Holstein, Humboldt; N. w. Dr. Szostakowski.

4. Hebräisch, 2 Stunden, Formenlehre bis zu den schwachen Verbalwurzeln, nebst den Übungsstücken nach Seffer's Elementargrammatik; R. L. Lewandowski.

4. Język hebrajski, 2 godz., Etymologia aż do słabych źrodłosłowów słowa, i czytano przykłady podług Seffera grammatyki elementarnéj; n. r. Lewandowski.

5. Polnisch, 2 Stunden, Lesen und Erklären auserwählter Musterstücke, Einleitung in die Litteraturgeschichte; Beurtheilung der dreiwöchentlichen freien Ausarbeitungen; Revision der Privatlectüre; O. L. Dr. Szostakowski.

5. Język polski, 2 godziny; czytano i objaśniano wyjątki z celniéjszych pisarzy, wstęp do historyi literatury, rozbierano pismienne wypracowania, które co 3 tygodnie oddawane były; przeglądano to, co uczniowie w domu czytali; N. w. Dr. Szostakowski.

6. Deutsch, 3 Stunden, Erklärung auserwählter Gedichte Klopstocks, Lessings, Herders, Schillers und Göthes; Einführung in die Litteraturgeschichte; Anleitung zum Disponiren und Ausarbeiten gestellter Aufgaben, Beurtheilung der dreiwöchentlichen freien Ausarbeitungen; Revision der Privatlectüre; O. L. Dr. Szostakowski.

6. Język niemiecki, 3 godziny, objaśniano znaczniéjsze poezye z Klopstoka, Lessynga, Herdera, Szyllera i Goethego; wstęp do historyi literatury; wykładano naukę o rozkładzie i obrabianiu podanych tematów; oceniano piśmienne wypracowania, które co 3 tygodnie były oddawane; przeglądano to, co uczniowie w domu czytali; N. w. Dr. Szostakowski.

7. Religionslehre, 2 Stunden, a. für die katholischen Schüler: die christliche Offenbarung; Lehre von der Kirche Jesu Christi; Apostelgeschichte nach dem Urterte bis zur wunderbaren Befreiung des h. Petrus aus dem Gefängnisse, mit Andeutungen über Entstehung und Verbreitung der christlichen Kirche; Religionslehrer Lewandowski. — b. für die evangelischen Schüler: die erste Periode aus der

7. Nauka religii, 2 godziny, a. dla uczni katolickich: nauka o objawieniu chrześciańskiem; nauka o kościele Jezusa Chrystusa; dzieje apostolskie podług oryginału aż do cudownego oswobodzenia S. Piotra z więzienia, z uwagami o powstaniu i wzroście kościoła chrześciańskiego; Nauczyciel religii Lewandowski; — b. dla uczni ewangelickich: pierwszy okres z historyi kościelnéj aż do Konstan-

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Kirchengeschichte bis auf Konstantin und die vier ökumenischen Concilien; der Brief Jakobi, der 1. und 2. Brief Petri, der Brief Judä und die Johanneischen Briefe nach dem griechischen Texte gelesen und erläutert; Rector Schubert.

tyna i cztery powszechne sobory; czytano i rozbierano list Jakóba, 1szy i 2gi list Piotra, list Judy i listy Jana podług textu greckiego; Rektor Szubert.

8. Geschichte und Geographie, 2 Stunden, Geschichte Griechenlands von der Schlacht bei Chaeronea bis zur Eroberung Corinths, Geschichte Roms bis zur Kaiserherrschaft nebst einer Übersicht der Geschichte des Kaiserreichs, mit specieller Berücksichtigung der Geographie von Griechenland und Rom, nach Becks Lehrbuch 2. Curs.; G. L. Dr. Milewski.

8. Historya i Geografia, 2 godziny, Historya Grecka od bitwy pod Cheronecą aż do zdobycia Koryntu, Historya Rzymska aż do cesarzów i krótki rys historyi cesarstwa ze szczegółowem wykładem Geografii Grecyi i państwa Rzymskiego, podług Beka „Lehrbuch 2. Curs; N. g. Dr. Milewski.

9. Physik, 1 Stunde, Einleitung in die Physik, von den allgemeinsten Körperphänomenen, von der Ruhe und Bewegung, vom Hebel, der Rolle, dem Rad an der Welle, den Flaschenzügen und Räderwerken, dem Schwerpunkte und dem freien Falle der Körper, nach Brettners Leitfaden der Physik; G. L. Dr. Milewski.

9. Fizyka, 1 godzina, wstęp do fizyki, o najogólniejszych zjawiskach ciał, o spoczynku i ruchu, o dźwigni, o krążku, o kołowrocie albo windzie, o blokach złożonych, i o kołach zębatych, o środku ciężkości, o spadaniu ciał, podług Brettnera „Leitfaden der Physik; N. g. Dr. Milewski.

10. Mathematik, 4 Stunden, davon 2 St. Arithmetik, von den vier Grundoperationen mit algebraischen Summen, den Potenzen, Wurzeln, Logarithmen, dem Decimalsystem, dem Numeriren, den vier Grundoperationen, den Decimal- und periodischen Brüchen, einigen Eigenschaften der Zahlen und der Theorie der Kettenbrüche, den Verhältnissen und Proportionen und der Theorie der praktischen Rechnungen, nach Libelt's Lehrbuch der Mathematik I. S. 38 — 119.; — 2 St. Geometrie, von der Ähnlichkeit der Dreiecke und Vielecke, der Proportionalität in Kreisen, der harmonischen Proportionalität, der Ausmessung von Umfängen, der Gleichheit und Proportionalität der geradlinigen Figuren, nach Libelt's Lehrbuch der Mathematik I. S. 226 — 261., die ebne Trigonometrie, nach Brettners*) Lehrbuch der Geometrie; G. L. Dr. Milewski.

10. Matematyka, 4 godziny, z tych 2 godz. arytmetyki, o czterech działaniach prostych z summami algebraicznemi, o potęgach, pierwiastkach, logarytmach, o systemie liczb dziesiątkowym, o liczeniu, o czterech działaniach prostych, o ułamkach dziesiętnych i peryodycznych, o niektórych własnościach liczb, o teoryi ułamków łańcuchowych, o stósunkach i proporcyach i o teoryi praktycznych rachunków, podług Libelta wykładu matematyki I. str. 38—119; — 2 godziny Geometryi, o podobieństwie trójkątów i wieloboków, o proporcyonalności w kołach, o harmonicznéj proporcyonalności, o wymiarach obwodów, o równości i proporcyonalności figur prostokreślnych podług Libelta wykładu matematyki I. str. 226—261., trygonometrya prostokreślna podług Brettnera *) „Lehrbuch der Geometrie"; N. g. Dr. Milewski.

*) In Folge der Bestimmung über die Unterrichtssprache mussten an die Stelle der polnisch geschriebenen Lehrbücher deutsch geschriebene treten, daher der Wechsel in diesem und einigen anderen Unterrichtsgegenständen.

*) W skutek rozporządzenia pod względem języka naukowego trzeba było zamiast książek polskich używać niemieckich, i z tąd pochodzi zmiana w tym i w niektórych innych przedmiotach.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Tertia.

Ordinarius: Oberlehrer Dr. Jerzykowski.

1. Griechisch, 6 Stunden, davon 2 St., im Sommersemester 1 St. Grammatik: Wiederholung der regelmäßigen Formenlehre, die Verba auf μι, die unregelmäßigen Verba, die Wortbildung und die Lehre von den Präpositionen, nach Engers Elementargrammatik; — 1 St. Correctur der wöchentlichen Exercitien und dreiwöchentlichen Extemporalien; — 3 St., im Sommersemester 4 St. Xenoph. Anab. lib. I. II. 1—3; O. L. Dr. Jerzykowski.

2. Latein, 9 Stunden, davon 2 St. Grammatik: Wiederholung der Syntax der Casus, Syntax des Verbums, nach Putsche's lat. Grammatik, eingeübt an den Beispielen aus dem Übungsbuche von Spieß; — 1 St. Correctur der (nur aus Klassikern entnommenen) Exercitien, die zugleich als Memorirübungen benutzt wurden; — 3 St. Caes. de b. G. III. IV.; — 3 St. Ovid Metam. I. 1—451. V. 340—570. VII. 1—160; 425—515, woraus angemessene Stellen memorirt wurden; vorausgeschickt wurde die Lehre von der Prosodie und dem Hexameter; O. L. Dr. Jerzykowski.

3. Französisch, 2 Stunden, die Formenlehre mit Ausschluß der seltner vorkommenden unregelmäßigen Zeitwörter, verbunden mit mündlicher und schriftlicher Einübung der gelernten Regeln, nach Herrmann; O. L. Dr. Szostakowski.

4. Polnisch, 2 Stunden, Lesen und Erklären auserwählter Musterstücke, Übungen im mündlichen Vortrage und Deklamiren, Beurtheilung der dreiwöchentlichen freien Arbeiten, Revision der Privatlectüre; O. L. Dr. Jerzykowski.

5. Deutsch, 3 Stunden, davon 1 St. Lectüre in Schweminski's Lesebuche, hauptsächlich zum Zweck grammatischer Erörterungen und Übung der Schüler im selbstständigen Erklären und Wiedererzählen; —

Klassa III.

Ordynaryusz: Nauczyciel wyższy Dr. Jerzykowski.

1. Język grecki, 6 godzin, z tych 2 godz. w półroczu zimowem 1 godz. grammatyki: powtórzono część etymologiczną, słowa na μι, słowa nieregularne, tworzenie wyrazów i nauka o przyimkach, podług Engera „Elementargrammatik"; — w 1 g. poprawiano exerc., które co tydzień i extempor., które co 3 tygodnie były oddawane; 3 godz. a w półroczu letniem 4 godz. Xenoph. Anab. Ks. I. II. 1—3; N. w. Dr. Jerzykowski.

2. Język łaciński, 9 godzin, z tych 2 godz. grammatyki: powtórzono składnią przypadków, składnią słowa, podług Putscha „Lateinische Grammatik"; z zastósowaniem przykładów do tłomaczenia z niemieckiego na łacińskie Spiessa; w 1 g. rozbierano exerc., które tylko z samych klassyków dobierano. Tych także uczono się na pamięć. — 3 g. Caes. de b. g. III. IV; 3 godz. Ovid. Metam. I. 1—451. V. 340—570. VII. 1—160; 425—515, a stósownych miejsc uczono się na pamięć; przytem wykładano naukę o prozodyi i o wierszu bohaterskim; N. w. Dr. Jerzykowski.

3. Język francuzki, 2 godziny, Etymologia z wyjątkiem słów nie foremnych rzadziéj używanych, z zastósowaniem przykładów do tłomaczenia ustnego i piśmiennego podług Herrmanna; N. w. Dr. Szostakowski.

4. Język polski, 2 godziny, objaśniano wyimki z celniéjszych pisarzy, ćwiczono się w wolnym wykładzie i w deklamowaniu; rozbierano wypracowania domowe co trzy tygodnie oddawane, przeglądano to, co uczniowie w domu czytali; N. w. Dr. Jerzykowski.

5. Jezy niemiecki, 3 godziny, z tych w 1 godz. czytano Schwemińskiego „Lesebuch„ szczególnie w celu grammatycznych objaśnień i ćwiczenia uczni, aby czytane rzeczy samodzielnie rozbierali i opo-

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

1 St. Übersetzen aus Poplinski's Wypisy; — 1 St. Beurtheilung der dreiwöchentlichen schriftlichen Arbeiten; Deklamationsübungen; Revision der Privatlectüre; O. L. Dr. Szostakowski.

wiadali; w 1 godzinie tłomaczono z polskiego na niemieckie Poplińskiego „Wypisy"; w 1 g. rozbierano wypracowania domowe co trzy tygodnie oddawane; ćwiczono się w deklamowaniu; przeglądano to, co uczniowie w wolnych chwilach dla rozrywki czytali; N. w. Dr. Szostakowski.

6. Religionslehre, 2 Stunden, a) für die katholischen Schüler: Wiederholung der Lehre von den h. Sacramenten mit besonderer Erklärung der Cerimonien bei der h. Messe; von der Vollendung des göttlichen Reiches in der Menschheit; Pflichtenlehre, nach Ontrup; R. L. Lewandowski; — b) für die evangelischen Schüler, zus. mit Quarta: Lesung des Evangelii Johannis und der Johanneischen Briefe in der deutschen Übersetzung; Erklärung des zweiten und dritten Artikels des christlichen Glaubens mit Hinweisung auf die Bibel und das Gesangbuch, nach dem Lehrbuche von Harnisch; Erklärung des Gebets des Herrn; das betreffende Hauptstück ist nach den Erklärungen des symbolischen Katechismus wörtlich memorirt worden, desgleichen eine Anzahl sich darauf beziehender Bibelstellen, so wie außerdem eine Anzahl Sprüche und mit Rücksicht auf die kirchliche Zeit Lieder aus der Sammlung von Otto Schulz; Rector Schubert.

6. Nauka religii, 2 godziny, a) dla uczni katolickich: powtórzono naukę o sakramentach świętych z szczegółowem objaśnieniem obrządków przy mszy świętéj; o spełnieniu królestwa Bożego w ludzkości; nauka o powinnościach, podług Ontrupa; N. r. Lewandowski. b) dla uczni ewangelickich połączonych z uczniami klassy IVtéj czytano ewangielią Jana i listy tegóż na niemiecki język przełożone; objaśniano drugi i trzeci artykuł wiary chrześciańskiéj na zasadach pisma świętego i pieśni pobożnych, podług nauki religii Harnischa rozebrano modlitwę pańską; z tém ściśle połączonego tak głównego rozdziału podług wyjaśnień symbolicznego katechismu jako też i znacznéj liczby miejsc z pisma świętego uczono się na pamięć, i prócz tego jeszcze przypowieści i pieśni z uwzględnieniem czasów kościoła ze zbioru Otto Schulza; Rektor Szubert.

7 Geschichte und Geographie, 3 Stunden, davon 2 St. Geschichte des Mittelalters von Rudolph von Habsburg an, neuere Geschichte bis zur französischen Revolution; 1 St. die orographischen und und hydrographischen Verhältnisse aller Erdtheile nach Jerzykowski's Leitfaden der Geographie; G. L. Dr. Milewski.

7. Historya i Geografia, 3 godziny, z tych 2 godziny przeznaczono na historyą średnią od Rudolfa Habsburskiego i na historyą nową aż do rewolucyi francuzkiéj; 1 godz. na opis orograficzny i chydrograficzny wszystkich części ziemi podług Geografii Jerzykowskiego; N. g. Dr. Milewski.

8. Naturgeschichte, 1 Stunde, Mineralogie; G. L. Dr. Milewski.

8. Historya naturalna, 1 godz. Mineralogia, N. g. Dr. Milewski.

9. Mathematik, 3 Stunden, davon 1 St. Arithmetik: Wiederholung des in Quarta Durchgenommenen, die vier Grundoperationen mit entgegengesetzten Zahlen, Brüchen und algebraischen Summen, die Proportionslehre, nach Libelt's Lehrbuch der Mathematik I. S. 22 — 45 und 101 — 107.; — 2 St. Geometrie: von den Dreiecken, Vier- und Vielecken, vom Kreise, der Proportionalität der Linien, der

9. Matematyka, 3 godziny, z tych 1 godz. Arytmetyki: powtórzono to, co w klassie IVtéj było wzięto, cztery działania proste z liczbami całemi względnemi, z ułamkami i algebraicznemi summami, nauka o proporcyach, podług Libelta wykładu matematyki I. str. 22—45. i 101—107.; — 2 godz. Geometryi: o trójkątach, czworobokach i wielobokach, o kole, o proporcyonalności linii, o po-

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Ähnlichkeit der Dreiecke und Vielecke, der Proportionalität in Kreisen, nach Libelt I. S. 196 — 238; G. L. Dr. Milewski.

Quarta.

Ordinarius: Gymnasiallehrer Dr. Milewski.

1. Griechisch, 5 Stunden, die regelmäßige Formenlehre bis zu den Verben auf μι, nach Enger's Elementargrammatik, Einübung der Regeln an den Beispielen in Jerzykowski's Übungsbuche; wöchentliche Exercitien, dreiwöchentliche Extemporalien; der Director.

2. Latein, 8 Stunden, davon 4 St. Grammatik: Syntax der Casus nach Putsche's lat. Grammatik, eingeübt an Beispielen aus dem Übungsbuche von Spieß; Correctur der wöchentlichen Exercitien und zweiwöchentlichen Extemporalien; memorirt wurden die Beispiele in Putsche's Grammatik; — 4 St. Cornel. Nep. De regibus, Hamilcar, Hannibal, Alcibiades, Dion; G. L. Dr. Morowski.

3. Deutsch, 3 Stunden, Lehre vom einfachen und zusammengesetzten Satze, Übungen im Lesen, Nacherzählen und Deklamiren, nach Schweminski; Übersetzen aus dem Polnischen nach Poplinski's Wypisy 1. Th.; wöchentlich eine orthographische Übung; Exercitien und kleinere Aufsätze nach vorgelesenen Mustern wechselten jede Woche; G. L. Polster.

4. Polnisch, 2 Stunden, Lesen und Erklären auserwählter Musterstücke; Übungen im mündlichen Vortrage und Deklamiren; Beurtheilung der zweiwöchentlichen freien Arbeiten; G. L. Dr. Morowski.

5. Religionslehre, 2 Stunden, a. für die katholischen Schüler: Apostelgeschichte, Glaubenslehre, nach Ontrup; N. L. Lewandowski; — b. für die evangelischen zusammen mit Tertia.

Klassa IV.

Ordynaryusz: Nauczyciel gimnazyalny Dr. Milewski.

1. Język grecki, 5 godzin, nauka o częściach mowy regularnie się odmieniających aż do słów na μι, podług Engera „Elementargrammatik"; z zastósowaniem do reguł grammatycznych odpowiednich przykładów do tłomaczenia Jerzykowskiego; co tydzień oddawano exercit. a co trzy tygodnie extemporalia; Dyrektor.

2. Język łaciński, 8 godzin, z tych 4 godz. grammatyki: składnia przypadków dołączona z tłomaczeniem odpowiednich przykładów ze Spiessa „Übungsbuch". oddawano i poprawiano co tydzień exercit. a co dwa tygodnie extemporalia; uczono się na pamięć przykładów z Putscha Grammatyki; 4 godz. Corn. Nep. De regibus, Hamilcar, Hannibal, Alcibiades, Dion; N. g. Dr. Morowski.

3. Język niemiecki, nauka o zdaniach pojedyńczych i składanych, ćwiczenia w czytaniu, opowiadaniu i deklamowaniu, podług Schwemińskiego; tłomaczenie z polskiego na niemieckie z Wypisów Poplińskiego cz. I; co tydzień pisano ćwiczenia ortograficzne; jako ćwiczenia domowe oddawano co tydzień na przemian exercitia i wolne ćwiczenia podług podanych wzorów opracowane; N. g. Polster.

4. Język polski, 2 godziny, czytano i objaśniano znaczniéjsze wyimki z autorów podług Poplińskiego Wypisów cz. I; ćwiczono się w opowiadaniu i deklamowaniu; rozbierano wolne wypracowania co dwa tygodnie oddawane; N. g. Dr. Morowski.

5. Nauka religii, 2 godziny, a) dla uczni katolickich: dzieje apostolskie, nauka wiary podług Ontrupa; N. r. Lewandowski; — b) dla uczni ewangielickich zob. klassa IIIcia.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

6. Geschichte und Geographie, 3 Stunden, davon 2 St. alte Geschichte bis Augustus, nach Beck's Lehrbuch, Curs. I.; G. L. Polster; 1 St. politische Geographie von Europa nach Jerzykowski's Leitfaden; G. L. Dr. Milewski.

7. Naturgeschichte, 1 Stunde, Zoologie, vorzüglich die Rückgratthiere nach Burmeister; G. L. Dr. Milewski.

8. Mathematik, 3 Stunden, davon 1 St. Arithmetik: Einleitung in die mathematischen Wissenschaften, die vier Grundoperationen mit absoluten und entgegengesetzten Zahlen und Einiges aus der Theorie der Brüche, nach Brettners Leitfaden der Arithmetik; — 2 St. Geometrie: von den geraden Linien, von den Winkeln im Allgemeinen, von der Congruenz der Dreiecke und den Eigenschaften derselben, nach Brettner's Lehrbuch der Geometrie; G. L. Dr. Milewski.

6. Historya i Geografia, 3 godziny, z tych 2 g. historyi starożytnéj aż do Augusta, podług Becka „Lehrbuch Curs. I.; N. g. Polster; 1 g. przeznaczono na geografią polityczną Europy podług Jerzykowskiego; N. g- Dr. Milewski.

7. Historya naturalna, 1 godzina, Zoologia, w któréj wykładzie szczególnie uwzględniano zwierzęta kościste podług Burmeistra; N. g. Dr. Milewski.

8. Matematyka, 3 godziny, z tych 1 g. Arytmetyki: wstęp do umiejętności matematycznych, cztery działania proste z całemi bezwzględnemi i względnemi liczbami i nieco z teoryi ułamków, podług Brettnera „Leitfaden der Arithmetik"; — 2 g. Geometryi: o liniach prostych, o kątach w ogólności, o przystawaniu trójkątów i o własnościach tychże, podług Brettnera „Lehrbuch der Geometrie"; N. g. Dr. Milewski.

Quinta.

Ordinarius: Gymnasiallehrer Polster.

1. Latein, 8 Stunden, Wiederholung und Beendigung der Formenlehre, die wichtigsten Regeln der Syntax, mündliche Übersetzungsübungen, nach Poplinski's Grammatik und Übungsbuche, wöchentliche Exercitien, zweiwöchentliche Extemporalien; G. L. Polster.

2. Deutsch, 4 Stunden, Wiederholung der Formenlehre, unregelmäßige Verba nach Schwemínski; Übungen im Übersetzen aus dem Polnischen nach Poplinski's Elementarbuch; Übungen im Lesen, Deklamiren und Nacherzählen nach Schwemínski's Lesebuche; wöchentlich ein Exercitium und eine orthographische Übung; G. L Polster.

3. Polnisch, 3 Stunden, davon 1 St. Grammatik: Satzlehre nach Szostakowski's Grammatik, 1 St. Übungen im Lesen, Deklamiren und Nacherzählen;

Klassa V.

Ordynaryusz: Nauczyciel gimnazyalny Polster.

1. Język łaciński, 9 godzin, powtórzono i uzupełniono etymologią, podano najważniéjsze reguły syntaktyczne, ćwiczono się w tłomaczeniu, podług Poplińskiego grammatyki i przykładów do tłomaczenia, co tydzień oddawano exercitia, a co dwa tygodnie extemporalia; N. g. Polster.

2. Język niemiecki, 4 godziny, powtórzono etymologią, słowa nieregularne podług Schwemińskiego; ćwiczono się w tłomaczeniu z polskiego na niemieckie podług Poplińskiego „Elementarbuch"; ćwiczono się w czytaniu, deklamowaniu i opowiadaniu podług Schwemińskiego „Lehrbuch"; co tydzień oddawano exercit. i ćwiczenie ortograficzne; N. g. Polster.

3. Język polski, 3 godziny, z tych 1 g. grammatyki; nauka o zdaniu, podług Szostakowskiego grammatyki, w 1 g. ćwiczono się w czytaniu, de-

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

1 St. abwechselnd orthographische Übungen und Correctur der häuslichen schriftlichen Arbeiten; O. L. Dr. Jerzykowski.

4. Religionslehre, 2 Stunden, a. für die katholischen Schüler: biblische Geschichte des neuen Testaments nach Tyc; R. L. Lewandowski; — b. für die evangelischen, zusammen mit Serta: biblische Geschichte des alten und neuen Testaments, nach dem Leitfaden von Preuß; Einprägung zweckmäßiger Liederverse und Sprüche; Rector Schubert.

5. Geschichte und Geographie, 3 Stunden, davon 1 St. Geschichte der alten Völker, welche mit dem jüdischen Volke in Berührung getreten sind, als der Ägypter, Phönizier, Assyrier, Babylonier, Meder und Perser, und die Hauptmomente aus der griechischen Geschichte; — 2 St. Geographie, Wiederholung des in Serta Durchgenommenen, speciell die vier Erdtheile außer Europa, nach Jerzykowski's Leitfaden; R. L. Lewandowski.

6. Naturgeschichte, 1 Stunde, allgemeine Botanik, Eintheilung der Pflanzen nach dem Linné'schen System, Erklärung der 14 ersten Klassen dieses Systems, G. L. Dr. Milewski.

7. Rechnen, 4 Stunden, die Brüche, Decimalbrüche, geometrischen Verhältnisse und Proportionen und deren Anwendung auf die bürgerlichen Rechnungsarten, nach Brettner's Leitfaden; Hülfslehrer Roil.

klamowaniu i opowiadaniu; w 1 g. rozbierano wypracowania piśmienne, które co tydzień naprzemian z ćwiczeniami ortograficznemi oddawano; N. w. Dr. Jerzykowski.

4. Nauka religii, 2 godziny, a. dla uczni katolickich: historya święta nowego zakonu podług Tyca; N. r. Lewandowski; — b. dla uczni ewangelickich z uczniami klassy VI. połączonych: historya święta starego i nowego zakonu, podług Preussa; uczono się na pamięć stósownych pieśni i przypowieści, Rektor Schubert.

5. Historya i Geografia, 3 godziny, z tych w 1 godz. wykładano historyą starożytnych narodów, mających styczność z narodem żydowskim, jako to: Egipcyan, Fenicyan, Assyryjczyków, Babilończyków, Medów i Persów, wraz z głównemi zarysami z historyi greckiéj; 2 g. geografii, powtórzono to, co w klassie VItéj było wzięte, szczegółowo cztery części ziemi prócz Europy, podług Geografii Jerzykowskiego; N. r. Lewandowski.

6. Historya naturalna, 1 godzina, botanika w ogólności, podział roślin podług systemu Linneusza, wyjaśniono 14 pierwszych klass tego systematu; N. g. Dr. Milewski.

7. Rachunki, 4 godziny, ułamki, ułamki dziesiętne, stósunki i proporcye geometryczne z zastósowaniem tychże do rachunków w życiu potrzebnych; podług Brettnera; Nauczyciel pomocniczy Roil.

Sexta.

Ordinarius: Gymnasiallehrer Dr. Morowski.

1. Latein, 8 Stunden, die regelmäßige Formenlehre, nach Poplinski's kleiner Grammatik, eingeübt an den Beispielen aus desselben Übungsbuche; wöchentliche Exercitien, zweiwöchentliche Extemporalien; G. L. Dr. Morowski.

Klassa VI.

Ordynaryusz: Nauczyciel gimnazyalny Dr. Morowski.

1. Język łaciński, 8 godzin, etymologia w głównych zarysach, podług Poplińskiego grammatyki mniéjszéj, z zastósowaniem przykładów do tłómaczenia tegoż; co tydzień pisano exercitia, a co dwa tygodnie extemporalia; N. g. Dr. Morowski.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

2. Deutsch, 5 Stunden, die regelmäßige Formenlehre nach Schweminski; Übungen im Übersetzen aus dem Polnischen nach Poplinski's Elementarbuch (S. 1 — 121); Übungen im Lesen, Nacherzählen und Deklamiren nach Schweminski's Lesebuche; wöchentlich ein Exercitium und eine orthographische Übung; G. L. Polster.

3. Polnisch, 3 Stunden, die Formenlehre und das Wichtigste aus der Satzlehre nach Szostakowski's Grammatik; Übungen im Lesen, Nacherzählen und Deklamiren; wöchentlich orthographische Übungen und kleinere schriftliche Arbeiten; G. L. Dr. Morowski.

4. Religionslehre, 2 Stunden, a. für die katholischen Schüler: biblische Geschichte des alten Testaments, nebst der Geographie vom heiligen Lande, nach Tyc; R. L. Lewandowski. — b. für die evangelischen, zusammen mit Quinta.

5. Geographie, 2 Stunden, allgemeine Übersicht der fünf Erdtheile, nach Jerzykowski's Leitfaden; Übungen im Landkartenzeichnen; R. L. Lewandowski.

6. Naturgeschichte, 1 Stunde, Zoologie, speciell die Säugethiere und Vögel; G. L. Dr. Milewski.

7. Rechnen, 4 Stunden, das Numeriren, die vier Grundoperationen mit unbenannten und benannten ganzen Zahlen, nach Brettner's Rechenbuche; Hülfslehrer Roil.

Den Gesang-Unterricht ertheilte der Hülfslehrer Roil in 8 Stunden, von denen 1 auf Tertia, je 2 auf die drei unteren Klassen fielen, 1 zu gemeinschaftlichen Übungen für die Vorgerückteren aus allen Klassen bestimmt war.

Derselbe ertheilte den Unterricht im Schönschreiben und seit Ostern im Zeichnen nach Vorlegeblättern, und zwar den ersteren in 4 Stunden, zu je 2 in den beiden, den zweiten in 6 Stunden, zu je 2 in den drei unteren Klassen.

2. Język niemiecki, 5 godzin, etymologia części mowy regularnie się odmieniających podług Schwemińskiego; ćwiczono się w tłómaczeniu z polskiego podług Poplińskiego „Elementarbuch" str. 1 — 121.; ćwiczono się w czytaniu, opowiadaniu i deklamowaniu podług Schwemińskiego „Lehrbuch"; co tydzień oddawano exercitia i ćwiczenia ortograficzne; N. g. Polster.

3. Język polski, 3 godziny, etymologia i najgłówniejsze rzeczy z nauki o zdaniu podług grammatyki Szostakowskiego; ćwiczenia w czytaniu, opowiadaniu i deklamowaniu, co tydzień oddawano ćwiczenie ortograficzne i wypracowania domowe; N. g. Dr. Morowski.

4. Nauka religii, 2 godziny, a. dla uczni katolickich: historya święta starego zakonu połączona z geografią ziemi świętéj, podług Tyca; N. r. Lewandowski. — b. dla uczni ewangelickich jak w klassie Vtéj.

5. Geografia, 2 godziny, ogólny przegląd pięciu części kuli ziemskiéj, podług Geografii Jerzykowskiego; ćwiczono się w rysowaniu map geograficznych; N. r. Lewandowski.

6. Historya naturalna, 1 godzina, Zoologia, w szczególności zwierzęta ssące i ptaki; N. g. Dr. Milewski.

7. Rachunki, 4 godziny, liczenie, cztery działania proste z bezimiennemi i imiennemi liczbami całemi, podług Brettnera; Nauczyciel pomocniczy Roil.

Godziny śpiewu dawał Nauczyciel pomocniczy Roil 8 razy w tydzień, 1 godz. w klassie 3ciéj, a po dwie godziny w klassach niższych. 1 godz. przeznaczona była na wspólne ćwiczenie tych, którzy już w śpiewaniu nieco postąpili.

Ten sam dawał także kaligrafią a od Wielkiéj nocy rysunki podług wzorów. Na kaligrafią przeznaczone były po dwie godziny na tydzień w dwóch, a 6 godzin na tydzień rysunków, po dwie godziny w trzech niższych klassach.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Seit dem Juni d. J. ist auch ein Anfang mit den Turnübungen gemacht worden, nachdem aus den vom April d. J. an von den Schülern eingezogenen und auf 7½ Sgr. festgesetzten vierteljährigen Beiträgen die Applanirung des Turnplatzes, so wie die Beschaffung des für den Anfang nöthigsten Apparats hat bestritten werden können. Diese Übungen fanden unter der Leitung des Hülfslehrer Roil an 4 Tagen der Woche, zu 2 Stunden für jede Klasse, statt.

W czerwcu r. b. zaczęto także ćwiczenia gimnastyczne. Ze składach, które uczniowie od kwietnia r. b. w ilości 7½ śrgr. na kwartał płacili, zrównano plac do rzeczonych ćwiczeń przeznaczony, i nakupiono sprzęty do zaczęcia ćwiczeń najpotrzebniéjsze. Ćwiczenia te odbywały się pod przewodnictwem nauczyciela pomocniczego Roila cztery razy w tydzień, po 2 godziny z każdą klassą.

Themata zu freier Bearbeitung in der Secunda.

Zadania do wypracowań w klassie IIgiéj.

Über den Unterschied zwischen Freiheit und Willkühr. — Gedanken am Geburtstage. — Charaktere und Ereignisse aus dem zweiten punischen Kriege, nach Livius XXII. — Was heißt „lernen"? — Warum sind so viele Menschen mit ihrem Stande unzufrieden? — Vergleichung des menschlichen Lebens mit den Jahreszeiten. — Das reichste Kleid ist oft gefüttert mit Herzeleid, mit einer Einleitung über Entstehung und Bestimmung der Sprüchwörter. — Über den Unterschied zwischen objectiver und subjectiver Geschichte. — Warum ist die bildliche Ausdrucksweise unvermeidlich? — Jakie jest zadanie historyi literatury? — Na czem polega najwyższe szczęście człowieka? — Badając dzieje jakiego narodu na co szczególnie uważać potrzeba? — O wyborze stanu. — Wilia nowego roku, podług J. P. Richtera. — Które są zasady główne dobrego stylu? — Z kąd pochodzi różność zdań pomiędzy ludźmi? — Prawdziwa przyjaźń na czem polega?

B. Verordnungen der vorgesetzten Behörden.

B. Rozporządzenia Władz wyższych.

1. Vom 18. Februar 1847. Da die höhere Bürgerschule zu Trier dem Programmen-Austausche beigetreten ist, so ist für die Folge 1 Exemplar der Programme der Anstalt mehr, als bisher geschehen, einzureichen.

1. Z dnia 18. Lutego. 1847. Ponieważ szkoła miéjska w Trewirze do wymiany programmów przystąpiła, ma więc szkoła na przyszłość 1 exemplarz programmów więcéj, jak dotąd przesyłać.

2. Vom 23. Februar. Die Königl. Regierung theilt die Bestimmung des Herrn Finanz-Ministers v. Düsberg Excellenz vom 18. Januar 1847. mit,

2. Z dnia 23. Lutego. Królewska Regencya przesyła rozporządzenie Jaśnie Wielmożnego Ministra skarbu Düsberg z d. 18 Stycznia 1847. podług którego

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

wonach nur diejenigen angehenden Feldmesser-Eleven zur Prüfung zugelassen werden, welche den durch das Regulativ vom 8. September 1831 vorgeschriebenen Erfordernissen vollständig genügen, und Entbindungen von dem Nachweise dieser regulativmäßigen Schulbildung nicht weiter zulässig sind, mit alleiniger Ausnahme besonders dringender Fälle, in denen neben ausgezeichneter Befähigung eine der vorschriftsmäßigen Schulbildung ganz nahe kommende Vorbereitung vorhanden ist.

3. Vom 23. März. Das Königl. Provinzial-Schul-Collegium genehmigt die vierteljährige Erhebung des Turnbeitrags vom 1. April c. ab, mit dem Bemerken, daß alle Ausgaben für das Turnen aus der Turnkasse bestritten werden müssen.

4. Vom 19. April. Dasselbe genehmigt die Einführung des von dem Religionslehrer Lewandowski in lateinischer und polnischer Sprache abgefassten Meß-Büchelchens.

5. Vom 22. Mai. Dasselbe theilt die Bestimmung Sr. Excellenz des Herrn Cultus-Ministers mit, wonach in allen denjenigen Fällen, in denen von einzelnen Abiturienten zu dem Zwecke, daß ihre in der Entlassungs-Prüfung bewiesene Leistungen nach der im § 28. C. enthaltenen Bestimmung des Reglements vom 4. Juni 1834. beurtheilt werden möchten, ein bestimmtes Fach, z. B. das Forstfach, die Theologie u. s. w. als dasjenige bezeichnet werden, welchem sie sich auf der Universität zu widmen entschlossen seien, nicht bloß die Zuerkennung der Reife in der im § 31. A. 4. angegebenen Weise erfolge, sondern auch in der Überschrift der Ausdruck „Zeugniß der Reife" durch Angabe des Faches, für welches die Reife zuerkannt worden ist, vervollständigt werde. Der spätere Übergang solcher Studirenden in eine andere Facultät bleibt von dem Nachweise der erworbenen Reife, ohne deren bisherige Beschränkung auf ein bestimmtes Fach abhängig.

6. Vom 13. Juni. Dasselbe verordnet, daß in Zukunft Stundungen von Schulgeld und anderen Erlegungen der Gymnasial-Schüler Seitens der Directoren nur ausnahmsweise und nie länger als auf 4 Wochen gewährt werden dürfen, zu längeren Stundungen die Genehmigung desselben einzuholen ist.

z młodzierzy, chcącéj się poświęcić miernictwu, ci tylko do examinu przypuszczonemi być mają, którzy regulaminem z d. 8 Września 1831. r. przepisane posiadają usposobienie szkólne, uwolnienie od okazania tego usposobienia nikomu nadal nie ma być udzielone, wyjąwszy tylko w tenczas, jeśli młodzieniec przy nadzwyczajnych zdolnościach okaże, że jego przysposobienie do przepisanego wykształcenia szkólnego bardzo się zbliża.

3. Z dnia 23. Marca. Królewska Rada Szkólna zezwala na pobieranie kwartalnéj opłaty od ćwiczeń gimnastycznych od 1. Kwietnia r. b. z tém zastrzeżeniem, aby wszelkie wydatki rzeczonych ćwiczeń się tyczące z kassy téj zaspokajane były.

4. Z dnia 19. Kwietnia. Taż sama Władza potwierdza zaprowadzenie książeczki do Mszy Świętéj przez Nauczyciela Religii Lewandowskiego w języku łacińskim i polskim spisanéj.

5. Z dnia 22. Maja. Taż sama Władza przesyła rozporządzenie Jaśnie Wielmożnego Ministra Oświecenia następującéj osnowy. We wszystkich tych przypadkach, gdzie odchodzący na Uniwersytet młodzieńcy pewien zawód, jak n. p. leśnictwo, teologią i. t. p., podali, któremu się na Uniwersytecie poświęcić zamyślają, aby stósownie do tego usposobienie ich naukowe przy examinie dojrzałości podług przepisu w § 28. C. regulaminu z dnia 4 Czerwca 1834 zawartego, ocenionem było, — takowym młodzieńcom świadectwo dojrzałości nietylko w sposób w § 31. A. 4. oznaczony ma być udzielone, lecz także w napisie wyrażenie to „świadectwo dojrzałości" przez wyszczególnienie zawodu, do jakiego za dojrzałych ich uznano, bliżéj oznaczone. Gdyby zaś późniéj takowi uczniowie uniwersytetu do innego wydziału przejść chcieli, przejście stósownie do wykazu dojrzałości na pewien tylko zawód, nietak jak dotąd mabyć ograniczone.

6. Z dnia 13. Czerwca. Taż sama Władza przesyła rozporządzenie, aby na przyszłość przedłużenie terminu opłaty szkólnéj i innych opłat ze strony Gimnazyałów wyjątkowo tylko od Dyrektorów i nie dłużéj jak na 4 tygodnie było dawane zezwolenia, na dłuższe przedłużenie terminu udziela sama Rada Szkólna.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

7. Vom 6. August. Dasselbe theilt die Bestimmung des Herrn Kultus-Ministers Excellenz vom 26. Juli c. mit, wonach die Bestimmung des § 42 des Abiturienten-Reglements vom 4. Juni 1834 über die erforderliche Kenntniß des Hebräischen für die künftigen Theologen und Philologen den betreffenden Abiturienten mittelst einer ausdrücklichen desfallsigen Bemerkung in ihrem Abgangszeugnisse bekannt gemacht, und überhaupt auf die Ausführung der Bestimmung im § 49. des gedachten Reglements gehalten werden soll.

8. Dasselbe übersendet dem Director zur Kenntnißnahme: die poetische Literatur der Deutschen von Köster, die Schilderung der deutschen Pflanzenfamilien von Hoffmann und das deutsche Lesebuch für Gymnasien von Bach; empfiehlt zur Anschaffung die von dem Herrn Minister Excellenz angeordnete Herausgabe der Zeitschrift „Mittheilungen aus der Verwaltung der geistlichen, Unterrichts- und Medizinal-Angelegenheiten" und im Auftrage des Herrn Ministers Excellenz die von den Professoren Heydemann und Dr. Mützell herausgegebene Zeitschrift für das Gymnasialwesen, und macht gleichfalls im Auftrage des Herrn Ministers auf die für Unterrichtszweke sehr angemessenen Modelle, als des Gehörorgans für 6 Rthlr., des menschlichen Auges für 6 Rthr., des Gehirns für 5 Rthlr., des menschlichen Herzens für 1 Rthlr., welche der akademische Künstler Leopold Müller in Berlin auf Bestellung fertigt, und auf die von dem akademischen Künstler, Orgelbauer und Instrumentenmacher Ferdinand Lange in Berlin angefertigten zweckmäßigen physikalischen und akustischen Apparate aufmerksam.

7. Z dnia 6. Sierpnia, Taż sama Władza przesyła postanowienie Jaśnie Wielmożnego Ministra Oświecenia z dnia 26. Lipca r. b. w skutek którego ustawa §. 24. regulaminu dla abituryentów z 4. Lipca 1834. r. względem przepisanéj znajomości języka hebrajskiego dla przeszłych teologów i filologów, abituryentom, których się to rozporządzanie tyczy, z wyraźną uwagą w ich świadectwie dojrzałości ma być wyrażone, i w ogólności uważać się ma, aby ustawa §. 49. rzeczonego regulaminu ściśle dopełnianą była.

8. Taż sama Władza przesyła Dyrektorowi do przejźrzenia Köstra: „die poetische Literatur", Hoffmanna „die Schilderung der deutschen Pflanzenfamilien" i Bacha „das deutsche Lesebuch für Gymnasien; poleca do zakupienia pismo peryodyczne podług rozporządzenia J. W. Ministra wychodzące pod tytułem „Mittheilungen aus der Verwaltung der geistlichen, Unterrichts- und Medizinal-Angelegenheiten" i z polecenia J. W. Ministra pismo peryodyczne wydawane przez professorów Heydemanna i Dra Mützella pod tytułem „Zeitschrift für das Gymnasialwesen"; zwraca uwagę również z polecenia J. W. Ministra na modele do wykładu naukowego nader użyteczne, jako to: skład uszu za 6 tal., oka ludzkiego za 6 tal, mózgu za 5 tal, serca ludzkiego za 1 tal., które sztukmistrz akademicki Leopold Müller w Berlinie podług żądania wyrabia, i na fizykalne i akustyczne apparaty, które sztukmistrz akademicki, orgarmistrz Ferdynand Lange w Berlinie wyrabia.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

II.

Chronik des Gymnasiums.

Das Schuljahr wurde, nachdem am 13. October die Anmeldungen der neu aufzunehmenden Schüler und am 14. die Prüfungen derselben stattgefunden hatten, am 15. October mit der Feier des Geburtsfestes Sr. Majestät des Königs eröffnet, welche ein vierstimmiger Gesang einleitete, auf den mehrere Vorträge der Schüler und die von dem Director gehaltene Festrede folgte, und ein vierstimmiger Gesang beschloß. Nach dieser Schulfeierlichkeit wohnten Lehrer und Schüler dem in der Pfarrkirche abgehaltenen Gottesdienste bei.

Der Unterricht nahm ohne eine Veränderung im Lehrerpersonale und ohne eine erhebliche Unterbrechung in irgend einem Lehrgegenstande das ganze Jahr hindurch seinen gewohnten regelmäßigen Gang.

Auch in diesem Jahre hatte sich unsere Anstalt mehrerer hohen Besuche von Seiten der vorgesetzten Behörde zu erfreuen. Am 11. December beehrte uns der Königl. Ober-Präsident Herr von Beurmann mit seiner hohen Anwesenheit. Derselbe wohnte dem Unterrichte in den fünf Klassen von 9 bis gegen 11 Uhr bei und besichtigte die nun schon der Beendigung nahe geführten Baulichkeiten auf dem Gymnasialplatze. Auch der Königl. Regierungs-Präsident Herr von Kries nahm am 29.

Chronika Gimnazyum.

Rok szkólny rozpoczął się uroczystym obchodem urodzin Jego Królewskiéj Mości. Uroczystość tę rozpoczęto śpiewem na cztery głosy, potem deklamowali niektórzy uczniowie a Dyrektor miał mowę tyczącą się uroczystości, którą śpiew na cztery głosy zakończył. Po téj uroczystości szkólnéj udali się nauczyciele z uczniami aby słuchać Mszy Świętéj odbytéj w kościele tutajszym farnym. Dnia 13. Października zgłaszali się nowo przybywający uczniowie, których dnia 14. examinowano.

W biegu naukowym nie zaszła ani żadna zmiana pod względem Nauczycieli ani żadna znaczniéjsza przeszkoda w jakimkolwiek przedmiocie naukowym.

I w tym roku także zaszczyciło kilka osób z władzy przełożonéj zakład tutajszy swoją bytnością. Dnia 11. Grudnia zaszczycił nas Królewski Naczelny Prezes J. W. Beurmann swą wysoką przytomnością. Tenże sam przysłuchiwał się naukom we wszystkich pięciu klassach od 9téj aż do 11téj godziny i oglądał zakłady na placu gimnazyalnym już prawie całkiem w tenczas ukończone. Także i Królewski Prezes Regencyi Pan Kries oglądał dnia 29. Maja 1847 klassy, biblio-

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Mai 1847. die Klassenzimmer so wie die Bibliothek, das physikalische Kabinet und den Turnplatz in Augenschein. Am 1. Februar wohnte der Königl. Regierungs- und Schul-Rath Herr Professor Dr. Brettner dem Unterrichte in allen fünf Klassen von 9—12 und von 2—5 Uhr bei und ließ sich die sämmtlichen deutschen und polnischen Arbeitshefte der Schüler, Exercitien und freien Aufsätze zur Durchsicht abliefern. Auch am 5. Februar besuchte derselbe noch einzelne Unterrichtsgegenstände in der Serta, Quarta und Tertia von 9 — 12 Uhr. Derselbe wiederholte am 10. Mai seinen Besuch und wohnte sämmtlichen auf diesen Tag fallenden Lectionen bei.

Wenn auch der für unsere Anstalt entworfene Etat die Allerhöchste Genehmigung noch nicht hat erhalten können, so war es doch für uns höchst erfreulich, daß Se. Excellenz der Herr Kultus-Minister unter dem 14. Januar auf Antrag des Königl. Provinzial-Schul-Collegiums die Gehaltsstellen der Lehrer und der sonstigen Angestellten an dem Gymnasium festsetzte und die etatsmäßige Besoldung derselben von 1. Januar d. J. genehmigte. Die dritte und vierte Oberlehrerstelle erhielten Dr. Szostakowski und Dr. Jerzykowski, die erste, zweite und dritte ordentliche Lehrerstelle Dr. Milewski, Polster und Dr. Morowski. Die beiden noch vakanten Stellen werden mit Beginn des neuen Schuljahres, in welchem die Prima eröffnet wird, besetzt werden.

Für eine besondere Pflicht hält es das Lehrer-Collegium, für die an Umzugskosten und Gratifikationen demselben gnädigst bewilligten 683 Rthlr. der hohen und höchsten Behörde den tiefsten Dank auszusprechen.

Am dritten Sonntag nach Ostern empfingen 18 Schüler, welche der Religionslehrer Lewandowski in besonderen Stunden dazu vorbereitet hatte, das erste mal feierlich das heilige Abendmahl.

Auch in diesem Jahre verlor die Anstalt einen hoffnungsvollen Schüler, den Tertianer Joseph Pągowski durch den Tod. Der Religionslehrer Lewandowski hielt am 9. August eine Seelenmesse für den Verstorbenen.

tekę, gabinet fizykalny i plac na ćwiczenie gimnastyczne przeznaczony. Dnia 1. Lutego Królewski Radzca Regencyi i wydziału szkólnego Pan Professor Dr. Brettner przysłuchiwał się przedmiotom naukowym we wszystkich pięciu klassach od 9 — 12 i od 2—5 i kazał sobie wszystkie wypracowania uczni niemieckie i polskie, exercytia i wolne wypracowania do przejźrzenia podać. Tenże sam był także przytomnym w czasie niektórych przedmiotów naukowych w klassach VI. IV. i IIIciéj od 9—12. Nakoniec odwiedził on nas dnia 10. Maja, i był przytomnym na wszystkich lekcyach, które podług planu szkólnego na ten dzień przypadały.

Lubo etat dla zakładu naszego ułożony od Najjaśniéjszego Pana dotychczas jeszcze nie został potwierdzonym, przecież nader wielką sprawiło nam radość, iż Jaśnie Wielmożny Minister Oświecenia pod dniem 14. Stycznia w skutek przedstawienia Królewskiéj Rady szkólnéj pensye nauczycieli i innych przy Gimnazyum znajdujących się urzędników ustalił, i na pobieranie pensyi etatem oznaczonéj od 1. Stycznia r. b. zezwolił. Trzecie i czwarte miéjsce jako nauczyciele wyżsi otrzymali Dr. Szostakowski i Dr. Jerzykowski, pierwsze, drugie i trzecie miéjsce jako rzeczywiści nauczyciele gimnazyalni otrzymali Dr. Milewski, Polster i Dr. Morowski. Dwa miéjsca jeszcze wakujące obsadzone będą z rozpoczęciem się nowego roku szkólnego, gdzie klassa Isza otworzoną będzie.

Za szczególniéjszy obowiązek poczytuje sobie kollegium nauczycieli Wysokiéj i Najwyższéj Władzy najuniżeńsze złożyć dziękczynienia, że na koszta podróży i na gratyfikacye 683 tal. dla niego jak najłaskawiéj przeznaczyć raczyła.

W trzecią niedzielę po Wielkiéj Nocy przystąpiło 18 uczni, których nauczyciel religii Lewandowski w osobnych godzinach przygotował, po pierwszy raz uroczyście do stołu pańskiego.

Także i w tym roku utracił zakład tutéjszy ucznia pełnego nadziei, Józefa Pągowskiego, który do IIIciéj klassy uczęszczał. Nauczyciel religii X. Lewandowski odprawił dnia 9. Sierpnia nabożeństwo żałobne za duszę zmarłego.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

III.

Statistik des Gymnasiums.

Statystyka Gimnazyum.

A. Frequenz.

Am Schlusse des vorigen Schuljahres besuchten die Anstalt 167 Schüler. Dazu traten im Laufe dieses Schuljahres 52, schieden aus 35, so daß am Schlusse dieses Schuljahres 184 Schüler verblieben, und zwar in

II.	III.	IV.	V.	VI.	Summa.
12.	22.	50.	61.	39.	184.

darunter 126 katholische, 41 evangelische und 17 jüdische Schüler.

A. Liczba uczni.

Przy końcu zeszłego roku szkólnego odwiedzało zakład tutéjszy 167 uczni. W śród roku przybyło 52, odeszło 35, tak że przy końcu roku tego pozostało się uczni 184, i to w klassie

II.	III.	IV.	V.	VI.	Summa.
12.	22.	50.	61.	39.	184.

Między tymi było 126 katolickich, 41 ewangielickich a 17 wyznania Mójżeszowego.

B. Lehrapparat.

Von der uns Allerhöchsten Orts zur ersten Anlegung einer Bibliothek und zur Anschaffung des nöthigen Lehrapparats bewilligten Summe von 3000 Rthlr. (s. das vorjähr. Programm S. 26.) ist namentlich in diesem Jahre das physikalische Kabinet, zu dessen Anlegung die Summe von 720 Rthlr. ausgesetzt war, hergestellt worden. Die Instrumente sind von dem Mechanikus Ilgmann in Breslau höchst zweckmäßig, sauber und zu billigen Preisen angefertigt worden.

B. Stan biblioteki i innych porządków naukowych.

Ze summy 3000 tal. na założenie biblioteki i zakupienie potrzebnych porządków naukowych przez Najjaśniejszego Pana przeznaczonéj (p. programm przeszłoroczni str. 26.) zakupiono głównie w tym roku porządki do gabinetu fizycznego na którego założenie summę z 720 tal. przeznaczono. Sprzęty te nader stósownie i piękne wygotował Mechanik Ilgmann za umiarkowaną cenę.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

An Geschenken erhielt die Lehrer-Bibliothek von dem hohen Ministerium:

W podarunku otrzymała biblioteka Nauczycieli od wysokiego Ministerium:

Germaniens Völkerstimmen von Dr. Firmenich, Bd. II. H. 1. 2.

von dem Königl. Provinzial-Schul-Collegium:

od Królewskiéj Rady Szkólnéj:

Hirsch, Beitrag zur Lösung der Aufgabe, einen Winkel in drei gleiche Theile zu theilen.

von dem Herrn Probst und Prodekan Kowalski:

od proboszcza i zastępcy dziekana Kowalskiego:

Dlugossi de scriptoribus hist. Polonicae I. II. — Bielskiego Widok królestwa Polskiego. — Pamiętnik, albo kronika Pruska przez Mikołaja Chwatkowskiego.

von dem Herrn Religionslehrer Lewandowski:

od nauczyciela religii Xiędza Lewandowskiego:

Mureti Orationes, epistolae et poemata, cura Kapii, Lips. 1741.

von dem Herrn Verfasser:

od autora samego:

Panyasidis Halic. fragmenta, ed. Dr. Tzschirner.

von dem Herrn Putiatycki aus Pleschen:

od Pana Putiatyckiego z Pleszewa:

Oeuvres de Virgile trad. p. l'abbé des Fontaines 4 Bände.

für die Schülerbibliothek vom hohen Ministerium:

dla biblioteki uczni od Wysokiego Ministerium:

Germania von Dr. C. Vogel.

von dem Herrn Probst Ruszkiewicz aus Ostrowo:

od Xiędza proboszcza Ruszkiewicza z Ostrowa:

Gwiazdka na rok 1847. — Biblioteka kieszonkowa klassyków Polskich T. 1. 3 — 5. 15. 16.

von dem Herrn Gymnasiallehrer Schulz aus Trzemeszno:

od Pana Schulca nauczyciela gimnazyalnego z Trzemeszna:

Wspomnienia Włoch i Szwajcaryi p. Orańskiego, 2 Bände. — Dumki i Fantazye Fr. Żyglińskiego. — Partye p. W. B. — Poezye Wazilewskiego. — Towiańszczyzna p. Witwieckiego. — Muzamerit p. Siemieńskiego, T. 1

von dem Herrn Kaufmann Wąsowski aus Hamburg:

od Pana Wąsowskiego kupca z Hamburga:

Don Quixote übers. von H. Heine. 2 Bände. — Victor Hugo's sämmtliche Werke übers. von Mehreren, Stuttg. 1839. 1 — 12 Bd.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Statistische Übersicht. Wykaz statystyczny.

Lehrer. Nauczyciele.	Stundenzahl eines jeden Lehrers in Ilość godzin każdego nauczyciela w klassie					
	II.	III.	IV.	V.	VI.	Summa.
1. Director Dr. Enger	8	—	5	—	—	13
2. Oberlehrer Dr. Szostakowski .	14	5	—	—	—	19
3. Oberlehrer Dr. Jerzykowski .	—	17	—	3	—	20
4. Religionslehrer Lewandowski .	4	2	2	5	4	17
5. Gymnasiallehrer Dr. Milewski	7	7	5	1	1	21
6. Gymnasiallehrer Polster . .	—	—	5	12	5	22
7. Gymnasiallehrer Dr. Morowski	—	—	10	—	11	21
8. Hülfslehrer Roil	—	1	4	10	10	26
comb.	1	1	1	1	1	
9. Rector Schubert	2	2		2		6
Summa						**165**

Allgemeiner Lehrplan. Plan nauk ogólny.

Unterrichts-Gegenstände. Przedmioty nauk.		Stundenzahl in jeder Klasse. Liczba godzin w każdéj klassie					
		II.	III.	IV.	V.	VI.	Summa.
Griechisch . .	Język grecki . .	6	6	5	—	—	17
Latein . . .	- łacński .	9	9	8	8	8	42
Französisch . .	- francuzki .	2	2	—	—	—	4
Hebräisch . .	- hebrajski .	2	—	—	—	—	2
Polnisch . . .	- polski . .	2	2	2	3	3	12
Deutsch . . .	- niemiecki .	3	3	3	4	5	18
Religionslehre .	Religia	2	2	2	2	2	10
		2	2		2		6
Mathematik .	Matematyka . .	4	3	3	4	4	18
Naturkunde .	Historya naturalna	1	1	1	1	1	5
Geschichte und Geographie	Historya i Jeografia	2	3	3	3	2	13
Singen . . .	Spiewy	—	1	2	2	2	7
	comb.	1	1	1	1	1	1
Zeichnen . .	Rysunki . . .	—	—	2	2	2	6
Schönschreiben	Kalligrafia . . .	—	—	—	2	2	4
		34	**33**	**32**	**32**	**32**	**165**

IV.

Ordnung der Prüfung.

Freitag den 1. October.

Zeit	Gegenstand.	Lehrer.	Klasse.
8 — 8½	Religionslehre .	R. L. Lewandowski .	IV. u. III.
8½ — 9	Latein	O. L. Dr. Jerzykowski . .	III.
9 — 9½	Mathematik . .	G. L. Dr. Milewski .	IV. u. III.
9½ — 9¾	Religionslehre .	Rector Schubert	II.
9¾ — 10	Physik	G. L. Dr. Milewski	II.
10 — 10½	Griechisch (Homer)	der Director	II.
10½ — 11	Latein	G. L. Polster	V.
11 — 11½	Geschichte und Geographie . .	R. L. Lewandowski .	VI. u. V.
11½ — 12	Latein	G. L. Morowski	VI.

Hierauf Vorträge der Sextaner und Quintaner.

Nachmittags.

2 — 2½	Latein (Cicero) .	O. L. Dr. Szostakowski .	II.
2½ — 3	Mathematik . . .	G. L. Dr. Milewski . . .	II.
3 — 3¼	Französisch . . .	O. L. Dr. Szostakowski .	III.
3¼ — 3½	Geschichte	G. L. Dr. Milewski . . .	III.
3½ — 3¾	Griechisch	der Director	IV.

Hierauf Vorträge der Quartaner und Tertianer.

Sonnabend den 2. October.

Schlußfeierlichkeit.

Um 9 Uhr Vormittags.

Gesang.
Vorträge der Schüler.
Gesang.
Verlesung der Versetzungen durch den Director.
Hierauf begeben sich die Schüler in ihre Klassen, wo ihnen die Ordinarien die Zeugnisse einhändigen werden.

Porządek popisu.

W Piątek dnia 1. Października.

Czas.	Przedmiot.	Nauczyciel.	Klassa.
8 — 8½	Religia . . .	N. r. X. Lewandowski .	IV. i III.
8½ — 9	Łacina . . .	N. w. Dr. Jerzykowski . . .	III.
9 — 9½	Matematyka	N. g. Dr. Milewski . .	IV. i III.
9½ — 9¾	Religia . . .	Rektor Szubert	II.
9¾ — 10	Fizyka . . .	N. g. Dr. Milewski	II.
10 — 10½	Język gr. (Homer)	Dyrektor	II.
10½ — 11	Łacina . . .	N. g. Polster	V.
11 — 11½	Historya i Geografia .	N. r. X. Lewandowski .	VI. u. V.
11½ — 12	Łacina . . .	N. g. Dr. Morowski	VI.

Potem deklamacye uczni klassy VItéj i Vtéj.

Po południu.

2 — 2½	Łacina (Cic.)	N. w. Dr. Szostakowski . . .	II.
2½ — 3	Matematyka	N. g. Dr. Milewski	II.
3 — 3¼	Język franc.	N. w. Dr. Szostakowski . .	III.
3¼ — 3½	Historya . .	N. g. Dr. Milewski . . .	III.
3½ — 3¾	Język grecki	Dyrektor	IV.

Potem deklamacye uczni klassy IIIciéj i IVtéj.

W Sobotę dnia 2. Października.

Zakończenie.

O godzinie 9téj zrana.

Spiew.
Deklamacye uczni.
Spiew.
Poczem Dyrektor przeczyta promocye.
Nakoniec udadzą się uczniowie do swoich klass, gdzie im ordynaryusze wręczą zaświadczenia.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Am 12. und 13. October finden die Anmeldungen der neu aufzunehmenden Schüler bei dem Director, und am 14. die Prüfungen derselben statt.

Die neu aufzunehmenden Schüler haben ein Tauf- und Impf-Attest, so wie ein Zeugniß über den zuletzt genossenen Unterricht beizubringen.

Am 15. um 10 Uhr Vormittags wird das neue Schuljahr mit der Feier des Geburtsfestes Sr. Majestät des Königs eröffnet, zu welcher alle Gönner und Freunde der Anstalt ergebenst einladet

Dnia 12. i 13. Października będą nowo przybywający uczniowie u Dyrektora zapisywani, a dnia 14. examinowani.

Uczniowie nowo przybywający winni są złożyć przy zgłaszaniu się metrykę, świadectwo szczepionéj ospy i świadectwo naukowego usposobienia.

Dnia 15. Października o godzinie 10. przed południem otworzy się nowy rok szkólny uroczystością obchodzenia urodzin Jego Królewskiéj Mości, na którą dobroczyńców i przyjaciół zakładu najuprzéjmiéj zaprasza

Dr. Robert Enger,

Director.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Am 12. und 13. D
gen der neu aufzunehmende
und am 14. die Prüfungen

Die neu aufzunehr
Tauf- und Impf-Attest, s
zuletzt genossenen Unterricht

Am 15. um 10 Uh
Schuljahr mit der Feier des
des Königs eröffnet, zu wel
de der Anstalt ergebenst einl

nia 12. i 13. Października będą nowo przy-
uczniowie u Dyrektora zapisywani, a dnia
nowani.

czniowie nowo przybywający winni są zło-
głaszaniu się metrykę, świadectwo szcze-
y i świadectwo naukowego usposobienia.

nia 15. Października o godzinie 10. przed
otworzy się nowy rok szkólny uroczystością
a urodzin Jego Królewskiéj Mości, na którą
ców i przyjaciół zakładu najuprzéjmiéj za-

ger,

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf